

Beretning fra NTFs etikkråd 2019-2021

Beretningen dekker perioden fra 1. august 2019 til 31. juli 2021.

Rådets sammensetning

Fra 1. januar 2020 har NTFs etikkråd hatt følgende sammensetning:

Morten Klepp (leder), Line Bjerklund Pedersen (nestleder), Mariann Saanum Hauge, Karen Knudsen Reinholtsen og Anja Michaelis. Rådets sammensetning ble endret som følge av en vedtektsendring under representantskapsmøtet i 2019 slik at rådet ikke lenger har varamedlemmer.

Sammensetningen av NTFs råd for tannlegeetikk i den delen av beretningsperioden som tilhører kalenderåret 2019, framgår av beretningen for 2017-2019.

Rådets navn

Rådet endret navn fra NTFs etiske råd (etisk råd) til NTFs råd for tannlegeetikk (etikkrådet) som følge av en vedtektsendring besluttet av representantskapet i 2019.

Rådets aktivitet i perioden

Rådet har hatt to fysiske møter i perioden, i tillegg til 6 digitale møter. Det har også vært kommunisert på e-post.

Videre har rådet, som tidligere, levert artikler til «Snakk om etikk»-spalten i Tidende. Rådets medlemmer skriver den faste spalten, hvis mål er å sette ulike etiske problemstillinger på dagsordenen, ta opp aktuelle saker og å informere om rådets tolkning av de ulike bestemmelsene i de etiske reglene.

Rådsmedlemmene søker å utvide egen horisont innenfor etikken, og har i perioden deltatt på et foredrag ved forsker innen medisinsk filosofi, Bjørn Hoffman.

Filosof Øyvind Kvalnes har hatt en kronikk på trykk i Dagens Næringsliv om profesjonsansvar og etikk, med overskriften «kan vi stole på tannlegen?» Rådet vurderte dette som en fin anledning til å fremme NTFs råd for tannlegeetikk i pressen, og skrev en kronikk som beskrev rådets oppgaver og at det er viktig å snakke om dette temaet. Kronikken ble ikke trykket.

NTFs policydokument om bruk av botulinumtoksin har ledet til at enkelte har kontaktet etikkrådet for å få en vurdering av om markedsføring og bruk av preparatet er i strid med de etiske reglene. Det

følger av regelverkets § 1 at en tannleges oppgave er innenfor sitt fagområde å ivareta sine pasienters helse. Hensynet til pasienten må være overordnet andre hensyn. Rådet mener at det å tilby botox-behandling strider mot bestemmelsen. Rådet mener videre at markedsføring av tilbudet strider mot det etiske reglens § 17. Av bestemmelsens andre ledd fremgår at en tannlege ikke overfor publikum kan drive produktreklame for medikamenter og forbruksvarer til pasienter eller for utstyr til bruk i tannlegevirksomhet. Bakgrunnen for forbudet mot å reklamere for medikamenter er at reklamen ikke skal lede til bruk av legemidler som ikke er medisinsk begrunnet.

Rådet har gitt innspill til et høringssvar om ulike lovendringer som har til hensikt å motarbeide kroppspress mot barn, og støttet forslaget om at kosmetiske inngrep, injeksjoner eller behandling ikke skal foretas på pasienter under 18 år uten medisinsk eller odontologisk begrunnelse. Kosmetisk tannbehandling og tannregulering kan likevel foretas.

Rådet har i perioden forsøkt å invitere ulike offentlige instanser for å diskutere markedsføring av tannbehandling i utlandet og hva de ulike instansene kan gjøre for å opplyse pasientene om risikoen ved slik behandling. Etikkrådet har ingen mulighet til å følge opp disse klinikkene, og ser med bekymring på det økende omfanget av markedsføring av utenlandsbehandling. Erfaringsmessig vet rådet at misfornøyde pasienter ofte avvises av klinikkene i etterkant, og de er ikke alltid kjent med at de ikke kan benytte seg av klagemulighetene i Norge. På grunn av pandemien ble det vanskelig å arrangere et slikt møte, men tråden vil tas opp igjen.

Rådet har hatt mange henvendelser om standens opptreden under pandemien. De fleste gjør som de skal, og de som tøyer eller ignorerer regler og pålegg synes bedre enn før. NTF har sendt ut et generelt brev til de klinikkene som er meldt inn at pasienter/andre tannleger med anmodning om å følge reglene, og rådets leder har skrevet en oppfordring om det samme som er sendt i nyhetsbrev til medlemmene. Samtidig er det viktig å understreke at verken NTF eller Etikkrådet er tilsynsmyndighet. Rådet ønsker mer enn noen gang å ha et møte med relevante tilsynsmyndigheter for å avklare prinsipielle spørsmål og å opprette dialog om hvordan avvik best meldes inn og håndteres videre.

Rådet har jobbet med å planlegge en revisjon av det etiske regelverket, og mener at reglene bør gjenspeile de fire medisinsk-etiske grunnprinsippene å gjøre godt, å respektere selvbestemmelse, å ikke skade, og å være rettferdig. Til representantskapet 2021 legges det frem forslag om mindre endringer i de etiske reglene, om forbud mot å utnytte pasienten på noen måte og at en tannlege ikke bør være tilknyttet pasienter i sosiale medier med mindre de også har en annen relasjon.

Beskrivelse av utvalgte enkeltsaker

Sak om § 6 a, recall-avtaler

Oslo tannlegeforening ba i perioden om en prinsipiell vurdering basert på en enkeltsak der en tannlege har sendt brev til tidligere pasienter om at egen praksis opphører og pasientene av den grunn er overført til ny klinikkeier. Brevet som er sendt ut tar til en viss grad høyde for at pasientene ikke går til vedkommende tannlege lenger, men rådet har forståelse for at det likevel kan virke forvirrende for enkelte og at det kan misforstås slik at pasientene tror at det er deres nåværende tannlege som har sluttet.

Recall-avtaler reguleres av de etiske reglene § 6 a. Bestemmelsen lyder:

«Innkalling, varsel eller annen personlig henvendelse til pasienter kan bare gjøres hvis det på forhånd er gjort avtale om dette, med mindre annet følger av offentlige bestemmelser. En tannlege må ikke sende ut reklame til pasienter som er på recall-liste uten at det er inngått avtale om dette.»

Rådet har i denne sammenheng foretatt en prinsipiell vurdering om at recall går ut på dato dersom tannlegen ikke gjør noe aktivt for å vedlikeholde avtalen. Det innebærer at dersom en slutter å kalle inn en pasient i det avtalte intervallet, opphører avtalen. Pasienten kan ikke pålegges noen plikter i denne sammenheng, som å måtte si fra til tannlegen dersom en ikke ønsker å stå på listen lenger.

Det understrekes at etikkrådet ikke kan ta stilling til de konkurransemessige forholdene mellom medlemmer i denne sammenheng, eller at kjøper av klinikk kan tro at det har vært flere pasienter på listen enn det realiteten viser.

Sak om § 9, pasientens økonomiske rettigheter

En tannlege ble klaget inn til etikkrådet for brudd på de etiske reglene § 9 om pasientens økonomiske rettigheter etter at pasientens pårørende hevdet å ha gitt muntlig informasjon til tannlegen om at pasienten hadde rettigheter til hjemmesykepleie. Tannlegen opplyste i sitt tilsvarende at den pårørende hadde sagt at de måtte ordne alt med pasienten selv, og ikke oppfattet at hjemmesykepleien var involvert. Tannlegen opplyste videre om å være kjent med plikten til å opplyse pasienter om økonomiske rettigheter.

Rådet uttalte at det er viktig at hjemmesykepleien informerer pasientene om rettigheter, særlig fordi det ikke nødvendigvis er så enkelt å avdekke for pasientens vanlige tannlege. Videre at siden situasjonen mellom tannlege og pasient står ord mot ord, kan rådet vanskelig ta stilling til hva som faktisk ble sagt. Rådets sekretær var i denne saken i kontakt med ansvarlige for hjemmesykepleien i Oslo, som opplyste at de rutinemessig informerer nye brukere om rettigheter til tannbehandling.

Saker om § 8 andre avsnitt om ferdigstilling av behandling

Rådet har i perioden foretatt flere vurderinger av den nevnte bestemmelsen, som lyder som følger:

«Behandlingen skal fullføres såfremt den ikke avbrytes av pasienten, eller dersom det foreligger rimelig grunn for dette. I så fall må tannlegen gjøre det klart for pasienten at vedkommende ikke er ferdigbehandlet.»

En pasient klagde inn en tannlege etter at en oppsatt time ble avbestilt grunnet sykdom hos tannlegen, og pasienten mente at tannlegen hadde plikt til å ha «back-up» for slike situasjoner for å ikke være i strid med regelen. Rådet mener bestemmelsen ikke innebærer noen plikt til å sørge for back-up-løsning i tilfelle sykdom hos tannlegen. En slik løsning anses av rådet for å være praktisk umulig å gjennomføre, og det kan da heller ikke være i strid med de etiske reglene å ikke ha slike løsninger. Behandlingen må fullføres på et senere tidspunkt, men en midlertidig utsettelse er ikke i strid med regelen.

Flere tannleger har ønsket en vurdering av hva som skal til for å avslutte et behandlingsforhold etter å ha opplevd trusler og ubehagelige situasjoner mot seg selv eller annet personale i klinikken. Trusler, krenkende atferd o.l. er uakseptabelt og skal ikke aksepteres. I slike tilfeller kan behandlingsforholdet

avsluttes. Ved avslutning av påbegynt behandling er det svært viktig å gi pasienten informasjon om hvorfor behandlingen avsluttes og om konsekvensene av dette. Tannlegen må journalføre det som blir sagt, slik at det ikke i ettertid oppstår uenighet om hva som har skjedd.